

Lluís Bosch Martí: crítica social versàtil i glocalitat

Text i fotos > PERE SOLÀ I GUSSINYER, catedràtic emèrit d'història de l'educació

Internet pot ser injusta i de vegades la seva memòria no passa d'un parell de dècades. Ho penso en constatar el buit flagrant a Viquipèdia de la veu *Lluís Bosch Martí*, fet que no deixa de sorprendre quan veus el rastre que deixen a la xarxa els seus articles en la premsa local i la

petja de les diferents persones autoritzades que han escrit sobre ell. Preàmbul fet, gosaria posar la mà al foc que Bosch Martí, juntament amb Narcís Comadira i Moragriga (Girona, 22 de gener de 1942; poeta, pintor, dramaturg, traductor, periodista i crític literari), són ara per ara els grans artistes

i intel·lectuals gironins sèniors de projecció més general. Ben diferents, per cert: l'un clàssic, l'altre expressionista.

Ara deixeu que m'ocupi del fenomen Bosch Martí i de com és possible que un artista que s'ha afirmat d'una manera tan contundent en l'esfera local i amb una vocació de profeta global encara no tingui, en l'àmbit del país, un reconeixement ampli.

Una primera resposta seria que aquest pintor i filòsof no ha tingut una rellevància institucional ni ha estat mai un intel·lectual orgànic del règim monàrquic (en les seves instàncies central, autonòmica i municipal). L'artista i intel·lectual Lluís Bosch Martí (Girona, 1941) se situa en la tessitura crítica gironina, socràtica i revolucionària d'un Damià Escuder i Lladó (Sarrià de Ter, 16 d'octubre de 1934 – Barcelona, 15 d'agost de 2011), artista i professor de química, o d'un Enric Marquès i Ribalta (la Rodona, Santa Eugènia de Ter, Gironès, 19 d'abril de 1931 – Girona, 8 de setembre de 1994), artista i grafista.

Personatge profundament universal i profundament local (gironí, si voleu) i corcò dels poders establerts, el retrata prou bé l'historiador, també gironí, Josep Clara i Resplandís quan el titlla d'«artista inclassificable que pinta, escriu i filosofa (...), defensor de la utopia popular i llibertària, [que] més que un artista és un pintor social expressionista i directe que fa una obra personal, desmitificadora i sincera».

El tarannà revolucionari del nostre homenot es basa en una clara consciència de classe d'arrel marxista i amb un esperit de revolta clarament anarquista. Té raó Josep Clara quan titlla de defensor de la utopia popular

>> *Lluís Bosch Martí.*

>> L'artista, al seu estudi de Girona.

Bosch Martí és un pedagog natural i un comunicador. El valor de la seva tasca des del cor de la ciutat de Girona és immens.

llibertària una persona que amb quinze anys ja llegia *L'home i la Terra*, de l'amic de Ferrer i Guàrdia, geògraf genial, Éliséeu Reclus. Aquesta actitud o voluntat radical i alternativa cristal·litza en els anys setanta en l'aliança amb Bep Marquès i Sureda mitjançant el Grup Praxis 75, que volia conduir, en pròpies paraules de Bosch, a «una altra manera de veure i explicar la realitat».

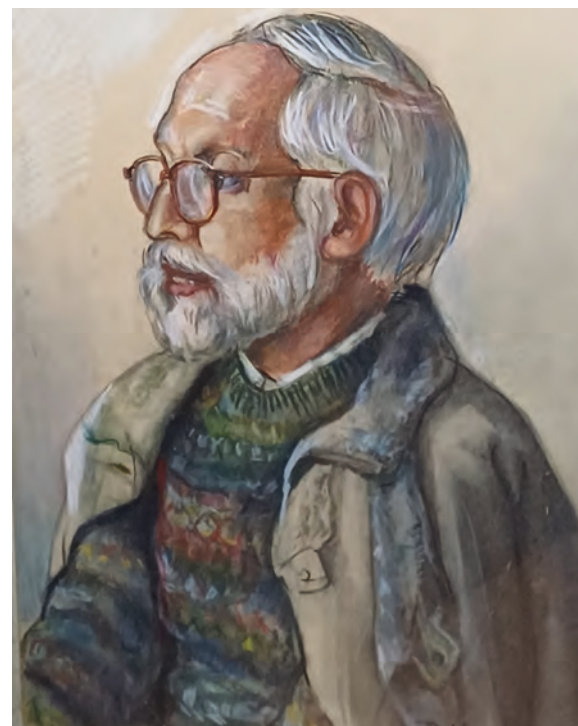
D'ell, d'entrada destacaria el sentit de fidelitat a idees i persones, la poderosa capacitat intel·lectual, en què memòria i intuïció es barregen amb una sornegueria plena de coneixement. No vull, no pretenc afegir gran cosa al

que s'ha escrit (i sovint molt bé) sobre ell, de Germina Bastardes (2023) enre-re, amb aportacions com la de Manel Palahí Fàbregas (Girona, 1945), psicòleg, escultor i escriptor, o de l'escriptor i periodista Pau Lanao. Palahí, psicòleg fi, sap que l'home adult és fill del nen (i del jove). En aquest sentit, ens ofereix unes dades biogràfiques impagables sobre Bosch Martí, des de la seva escolarització als maristes fins a la seva valentia pacifista fent la mili. Troba temps per sermonejar-lo amicalment. Interpreta la trajectòria de Bosch Martí com una fidelitat a una infància marcada per l'impuls de creació i de destrucció alhora, pacifista i

bel·licista de forma complementària. La crítica del poder (local, sobretot) i del que ell en deia *el model Las Vegas*, basat a promocionar comerç i diversió a costa de la cultura, li ha pogut, segur, passar factura (entrevista de P. Lanao, 2012).

Qui escriu aquesta breu semblança, conciutadà seu un xic més jove, el coneix des de fa més de mig segle. Bosch Martí és un pedagog natural i un comunicador. Els problemes de casa i els conflictes del món passen per la seva sensibilitat pictòrica i reben el tractament adequat des d'un expressionisme figuratiu delerós de comunicar. Per cert, m'enorgulleixo d'haver heretat de mon pare (un altre homenet giro-ní, tot sigui dit de passada, que mereix atenció retrospectiva) diversos llenços penjats al menjador de casa.

Acabo perquè tinc limitació (editorial) d'espai. S'insisteix molt en un terme que no ha passat de moda, que és el de *glocalitat*. *Glocalitzar* és refer i projectar des de l'esfera local propo-tes, actuacions i plantejaments d'in-terès global, universal. Un es pregun-ta quantes expressions de glocalitat —com la del fenomen Bosch Martí— amaguen la nostra terra, les nostres localitats, llogarrets, barris i comarques. En aquest sentit, el valor de la tasca de Bosch Martí, des del cor de la ciutat de Girona, és immens.

>> Autoretrat de Bosch Martí.